

М. В. Чередник , студентка групи ПЗдср-21-1 (ХНУВС, Харків)

В. М. Підлужна , студентка групи ПЗдср-21-1 (ХНУВС, Харків)

В. В. Заборовський, канд. іст. наук, доцент. (ХНУВС, Харків) – науковий керівник

ВОЛОДИМИР КИРИЛОВИЧ ВИННИЧЕНКО

Володимир Винниченко – український політичний та державний діяч, прозаїк та драматург. Біографія Володимира Винниченка надзвичайно цікава. Він став легендарним іще за життя. Громадський діяч, патріот, філософ і талановитий письменник. Ним захоплювалися, за ним ішли, його зрікалися і ненавиділи. Відомий не тільки як політичний діяч, а ще й як талановитий письменник. Літературна спадщина Володимира Винниченка вважається приналежною до золотого фонду України. Появу перших його творів вітали Іван Франко і Леся Українка. Іван Франко писав у рецензії на збірку оповідань Винниченка «Краса і сила» (1906): «Серед млявої тонко-аристократичної та малосилої або ординарно шаблонної та безталанної генерації сучасних українських письменників раптом виринуло щось дуже, рішуче, мускулисте і повне темпераменту, щось таке, що не лізе в кишеню за словом, а сипле його потоками, що не сіє крізь сито, а валить валом як саме життя, всуміш, українське, московське, калічене й чисте, як срібло, що не знає меж своїй обсервації і границь своїй пластичній творчості...»

Автор першого українського фантастичного роману народився 26 липня 1880 року в місті Єлисаветграді на Херсонщині у селянській родині. Навчався в сільській школі, потім у Єлисаветградській гімназії, з якої його виключили за те, що постійно встрявав у суперечки з приводу національних питань. Працював на залізниці, на заводах, у поміщицьких економіях. Готувався до атестату зрілості і склав іспит екстерном до Златопільської гімназії, де все ж таки одержує диплом. У 1901 році він вступив на юридичний факультет Київського університету і того ж року створив таємну студентську революційну організацію, яка звалась «Студентською громадою». 1902 року його було заарештовано, та через недостатність доказів було випущено. Згодом вступив до Революційної української партії (РУП), з 1905 року – Українська соціал-демократична робітничая партія (УСДРП). Очолював українську делегацію, яка у травні 1917 р. передала Тимчасовому уряду вимоги Центральної Ради про надання Україні автономії. За проведення пропаганди 1903 року був заарештований, виключений з університету й ув'язнений до одиночної камери Лук'янівської в'язниці в Києві, звідки йому згодом вдалося втекти. За свою активну громадянську позицію його було вигнано з університету і за участь в революційній організації він зазнав переслідувань. Винниченка неодноразово ув'язнювали, тому він довгий час провів у еміграції та жив під чужим прізвищем. Будучи у «вигнанні» він починає писати п'єси, які стають широко відомі за кордоном і постанови яких користуються шаленою популярністю. П'єси «Чорна Пантера і Білий Ведмідь», «Закон», «Гріх» були переведені на німецьку мову і поставлені на багатьох європейських сценах. Так у 1922 р. в кінотеатрах Німеччини демонструвався фільм «Чорна Пантера», знятий за п'єсою В. Винниченка. У цьому ж році Винниченко опублікував твір

«Сила і краса». Через деякий час Винниченко виїздить за кордон. Жив у Франції, Австрії, Швейцарії, Італії. На певний час приїдив в Україну, але нелегально. У Парижі він одружується з Розалією Ліфшиць (1911 р.), яка стала не лише його музою, а й вірним другом на все життя. На початку Першої світової війни Винниченко повернувся до Росії та жив до 1917 р. під чужим ім'ям переважно в Москві, займаючись літературною діяльністю. У 1917 р. очолив уряд УНР, входив до Генерального секретаріату Центральної Ради, став прем'єр-міністром нової республіки. Є автором усіх головних законодавчих актів УНР, проголосив І Універсал та Декларацію Генерального секретаріату. У 1920 р. Винниченка призначили заступником Голови Раднаркому України і наркомом закордонних справ. У 1918 р. був арештований гетьманською владою, але був звільнений через протест української громадськості. У політичних уподобаннях Винниченко коливався між українською національною самостійницькою платформою і концепцією української радянської республіки. У 1920 р. Винниченко приїхав в Україну, але 23 вересня 1920 року востаннє залишив її, відмовившись від співробітництва в уряді радянської України. Протягом 1924–1928 рр. «Рух» видав «Зібрання творів» В. Винниченка у 23 томах. У 1930–1932 рр. «Книгоспілка» підготувала до друку «Зібрання творів» письменника у 28 томах. У вересні 1933 р. В. Винниченко написав відкритого листа до Політбюро КП(б)У, у якому звинуватив Сталіна та Постишева у Голодоморі та масових репресіях проти українського народу. За цей лист книги Винниченка почали знищувати, його ім'я замовчувалося, він став ворогом радянської влади. Останні роки письменник жив з дружиною у Франції, в невеликому містечку Мужені, неподалік від Канн, у своїй невеличкій садибі, що була названа «Закуток» у великій матеріальній скруті і в самотності. Весь цей час він не переставав творити і написав більше 100 оповідань, п'єс, памфлетів, 14 романів, 40 записних книжок, 10 романів. Багато чого залишилось недопрацьованим. Роки війни підірвали вже ослаблене здоров'я Винниченка. Після війни письменник відсторонився від політики. Помер Володимир Винниченко 6 березня 1951 у французькому місті Мужен. Дозволу повернутися в Україну йому не дали, навіть перед смертю.

Отже, Володимир Винниченко дуже цікава особистість. Він пройшов великий і тяжкий шлях через цькування, якісь непорозуміння, через десятки ув'язнень та навіть замовчування його імені до останнього тримаючи дух націоналізму. Ще з малечку відрізнявся від своїх ровесників надзвичайною пам'яттю і любов'ю до книги – опанував читання в ранньому віці. Винниченко досконало володів декількома мовами – російською, латинською, грецькою, німецькою та французькою. Володимир Винниченко – письменник світового рівня, але в роки радянської влади його було викреслено з української літератури, за звинувачення влади у Голодоморі. Він не мав права повертатися в Україну, хоча перед смертю неодноразово намагався отримати дозвіл. Тому бережимо і його заповіт: «Стійте всіма силами за Україну...»

Література

1. Річицький Андрій. Володимир Винниченко в літературі й політиці (1930)
2. Винниченко Володимир Кирилович // Україна в міжнародних відносинах. Енциклопедичний словник-довідник. Випуск 5. Біографічна частина: А–М / Відп. ред. М. М. Варварцев. К.: Ін-т історії України НАН України, 2014.
3. Тагліна Ю. Володимир Винниченко. Харків: Фоліо, 2016.
4. Панченко В. С. Винниченко Володимир Кирилович // Енциклопедія сучасної України : у 30 т. / ред. кол. : І. М. Дзюба [та ін.] ; НАН України, НТШ. К., 2005.
5. Володимир Винниченко / С. В. Кульчицький, В. Ф. Солдатенко. К. : Альтернативи, 2005.